

## Una prostituta (ALDC, III, 473. Una prostituta)

Només hem cartografiat els noms que coneixen més extensió, excepte *puta*, que és d'ús general.

El mot comú a tot el domini és *puta*, que prové probablement del llat. vg. \*PUTTA, var. expressiva del llat. cl. PUTA 'nena, xicota' (compareu, per a la geminació, amb BRUTUS, BRUTA > \*BRUTTUS, BRUTTA, i, per al canvi semàntic, amb el fr. *fille*); menys probable és la derivació de PUTIDA 'pudent'; el cat. med. coneixia el der. *putana*, recollit a la loc. 101; avui es troben der. irònics (*puteta* 169) i sobretot pejoratiu (*putota* 51, 55, 109, 169; *putassa* 31, 36; *putanga* 132; *putarrassa* 3, 26; *putarrota* 39; *putarro* 17, 120), a més dels usos eufemístics en boca de persones refinades (*puça* 24, 75, 169, 184; *punta* 12).

Comentarem primer els mots i les construccions més freqüents que han estat cartografiats. *Bandarra*, mot comú al cat. i al port., potser és un der. de *mandra*, amb aquesta evolució: \**mandrarra* > *mandarra* (sense asterisc perquè hem registrat aquesta variant a les loc. 22, 95, 118, 130) > *bandarra*, per dissimilació (o, podem afegir, per equivalència acústica B = M), var. *bandarrassa* 31, amb un altre suf. pejoratiu. *Prostituta* (s. XVII) és pres del participi del verb llatí PROSTITUERE, PROSTITUTA 'que s'ha prostituït' (var. *prostituïda* 127), i que presenta malapropismes com *pròstata* 172, adaptacions com *constituta* 113 i gal·licismes com *prostituada* 10 (< fr. *prostituée*). *Fulana* (< àr. FULAN 'tal'; var. *fulana de contrabando* 178) és un eufemisme. *Sorra* (var. [θ]orra 87, 93, 100, 132, 139; [θ]orrota 108, [θ]orratxa 139, *mala sorra* 152) és pres del cast. *zorra* 'gandula'. L'addició d'un sintagma nominal al nucli *dona* es troba amb freqüència, relacionat amb el tipus de vida de plaers carnals accessibles a la societat: *dona de la mala vida*, *de (la) vida*, *(de) la vida benitresca* 12 (< ven-i-tresca ?) o *(que) fa la vida*; *dona de món*, *dona mundana* o simplement *mundana*; *mala dona*, *mala persona* 93 o *mala xica* 168; *dona pública*.

Passem ara als noms menys freqüents que els anteriors. *Bagassa* 74, 80, 85, a partir de 'noia, minyona' (cf. fr. *fille*) i que prové d'una base preromana \*BACASSA (o \*BAGASSA). *Bardaixa* 40 (s. XII) és el femení de *bardaix* 'sodomita', del persa pahlavi WARDAG 'captiu, esclau', a través de l'àrab o el turc. *Barjaula* 44 (s. XIX) prové del provençal modern *barjau* 'xerraire'.

Un intent de classificació per motivacions, bé que provisorori, seria el següent: 1) 'dolentia': a més d'alguns noms anteriors (com *mala dona*), tenim *pell* 148, *mala pell* 122, 135, *plaga* 18, 24 (var. pejorativa *plagassa* 18), *sinvergüença* 168, 171 (< cast. *sinvergüenza*), *dona desgenerada* 108, 171, amb pas de- → des- per a augmentar-ne el caràcter negatiu;

*deshonrada* 125, 182, *desheredada* 144, *dona roïn* 174 o *dona roïna* 150, (*dona* o *tia*) *perduda* 18, 74, 79, 81, 85, 166, 174, *res de bo* 1, *val poc* 9, *val poca moneda* 7, *viciada* 119, *no és de gaire bona mena* 67, *no és dona catòlica* 122, *no és dona conforme* 122, *dona que ha perdut sa vergonya* 70, *dona que no llaura gaire dret* 17, *bandolera* 26, 114, 149, *percala* 52, *malandando* 121 (< cast.); *ranxo* 114 (< 'menjar dolent'?), *sal-i-ous* 120, *cap cremat* 11, *gamberra* 155, *perrera* 170 (der. del cast. *perra*), *dona de quiento* 141 o *viu del quiento* 103 (< cast. *cuento*), *budellot* 135, pejoratiu de *budell*; (*dona* o *tia*) *tirada* 153, 165, 175, 177, 180, 185, *trasto* 156, *berganta* 78, (*dona*) *qualsevol* 17 (var. *quansevol* 26, 44, 62, *quansivol* 95), *dona de qualsevol manera* 49, *tia quansevol* 163, *raspa* 135, *paia* 8, 114.

2) 'ganduleria': a més de *sorra*, tenim *gandula* 151, 170, 190, *mandanga* 52 (< 'indolència' < cast.), *pandero*, -a 81, 92; *vagamunda* 81 (< *vagabunda*, per equivalència acústica i homonimització semàntica), *vaga* 20.

3) 'brutor': *truja* 36, 52, 85, *verra* 44, *petanera* 139, 147, 154, *femerot* 117, augmentatiu de *femer*.

4) eufemisme: *querida* 28, *tia* 96, 124, 146, *dona alegre* 45, *dona lleugera* 14, *fa favors* 71, 177, *artista* 109, *hi ha arròs* 117, *li agrada torejar* 176, *monja* 103, *bona dona* 151, *pepa* 28, *pepita* 37.

5) 'accés públic': a més de *dona pública* i *dona de món* o *mundana*, tenim *és de tots* 164, *fa el taxis* 86, *fa córrer la ferrolla* 102, *blana* 94, *de la màniga ampla* 24, *abandonada a tothom* 31, 90, 95, 97, 98, 119, *pendó* 157, *banderi*[χ]a 144.

6) 'situació: *dona de cantonada* 110 (= cat. ant. *cantonera*), *dona del carrer* 131, *dona des barrio* 76.

7) 'ocell [nocturn]': *meuca* 52, 123, *garsa* 7, 9, pel fet de robar; *pà*[χ]ara 160, potser *pa*[χ]illera 16 (< *pa*[χ]arillera ?), *baldritxa* 75 'au marina'.

8) 'saltar': *salta més que les cabres* 120, *saltisbanquis* 26 (< *saltimbanqui*).

Altres mots: *flamenca* 58, potser per colorada; *matxurranga* 113, del cast. *machorra* 'estèril' i un suf. depreciatiu; *tintoina* 5, adaptació de l'oc. *tintèina*; *ramera* 111, del cast. 'prostituta dissimulada que posava un ram a la porta, fingint tenir taverna'; *casolana* 179, *dona del dia* 34, *guerrillera* 16, *homenera* 56, *pi*[χ]aita 118, *una de la corrida* 115, *buscar picos pardos* 132 (< cast.), *pelegrina* 148, *fa el boig* 53, *número* 160, *se'n va al revés* 87.

Són mots normatius *prostituta*, *bagassa*, *bandarra*, *bardaixa*, *barjaula*, des del DG<sub>1</sub>, 1932; *dona de la vida*, des del DIEC<sub>1</sub>, 1995; *dona pública*, *pepa*, des del DIEC<sub>2</sub>, 2007.